

لزوم تحول در شیوه قانون گذاری

مهمترین عامل نصرت امام عصر(عج) قیام و جهاد برای حل مسائل
انقلاب اسلامی

مهرماه ۱۳۹۵

عادل پیشرو-شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُرِيهِمْ آيَاتِهِ
وَالَّذِي يُخْرِجُ النَّوْمَ
وَالَّذِي يُخْرِجُ النَّوْمَ
وَالَّذِي يُخْرِجُ النَّوْمَ

عنوان جلسه و تدوین‌گر: لزوم تحول در حوزه قانون‌گذاری / عادل پیشرو

ارائه دهنده جلسه: حجت الاسلام و المسلمین علی کشوری

مکان جلسه: حوزه علمیه امام خمینی (رحمه الله) کرمانشاه

زمان جلسه: ۱۳۹۳/۱۰/۱۰

مشخصات اثر: ۲۰ صفحه قطع A۴

تاریخ انتشار: مهرماه ۱۳۹۵

اجمالی جلسه:

بحث از چگونگی نصرت امام زمان (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) است. این جلسه با تبیین این مسئله در بین طلاب حوزه علمیه امام خمینی (رحمه‌الله) کرمانشاه برگزار شده است. برای نصرت حضرت حجت (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) باید به مسائل جامعه پرداخت و برای حل مسائل نیازمند فهم صحیح و کامل از مسائل انقلاب هستیم. در این جلسه بحث تحمل ولایت حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در نماز تعلیمی امام حسن عسگری (علیه‌السلام) به مردم قم تبیین می‌شود و حجت الاسلام کشوری ویژگی‌های منتظرین واقعی را تبیین و تشریح می‌کنند. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به معنای چگونگی پاسخگویی به مسائل امروز جامعه توسط دین مبین اسلام است که با ۸۱ یک مسئله دیده شده است که بحث شیوه قانون‌گذاری بعنوان یکی از مسائل مطرح در اولین نقشه راه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مورد بحث و بررسی واقع شده است. اشکالات وارد بر نحوه قانون‌گذاری فعلی یکی از مهمترین مباحث مطرح در این جلسه است. راه نصرت حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در عصر حاضر، قیام و جهاد برای حل مسائل انقلاب اسلامی جمع‌بندی نهایی این جلسه است.

۱. علت غیبت حضرت ولیعصر^(عج‌الله‌تعالی‌فرجه)، عدم تحمل ولایت حضرت توسط شیعیان اهل بیت ۴
۲. تحمل ولایت حضرت ولیعصر^(عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در نماز تعلیمی امام حسن عسگری^(علیه‌السلام) به مردم قم ۵
۳. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به معنای چگونگی پاسخگویی به مسائل امروز جامعه توسط دین مبین اسلام و نیازمند پاسخگویی
علما ۷
۴. راه نصرت حضرت ولیعصر^(عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در عصر حاضر، قیام و جهاد برای حل مسائل انقلاب اسلامی ۱۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الرَّبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَ نَبِينَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ؛ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ الطَّيِّبِينَ وَ الطَّاهِرِينَ؛ لَأَسَيِّمًا بَقِيهِ اللَّهُ فِي الْأَرْضِينَ أَرْوَاحُنَا لِأَمَالِ الْفِدَاءِ وَ عَجَلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ.

بارالها کلمه حق را بر سراسر زمین بگستران، کلمه باطل را از زمین برکن، آنچه به ولیات وعده داده‌ای هرچه زودتر به هدف اجابت برسان، نایب رشید ولیات حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله) را معید بفرما، روح امام (رحمه‌الله) عظیم شان، شهیدان گرانقدر انقلاب اسلامی متعالی بفرما، خدایا سپاه اسلام در همه جناح‌ها پیروز بفرما، جناح کفر در همه جناح‌ها معذول بفرما، خالصانه‌ترین سلام‌ها به امام حسن عسگری (علیه‌السلام) ابلاغ بفرما؛ به نبی و آله، صلواتی عنایت بفرماید:

شهادت امام حسن عسگری (علیه‌السلام) و همچنین تبریک عرض می‌کنم، روز اول امامت حضرت صاحب‌الزمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه)، یک مطلبی را بنده در اول بحث خدمتتان عرض کنم. حتماً برادران فاضل مجموعه ادعیه و روایاتی را که ائمه هدی (علیهم‌السلام) حول وجود مبارک حضرت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) فرموده‌اند را دیده‌اید. مباحثی که در مورد عصر ظهور مطرح شده؛ مفصل است.

۱. علت غیبت حضرت ولیعصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه)، عدم تحمل ولایت حضرت توسط شیعیان اهل بیت

یکی از ویژگی‌هایی که تقریباً همه ائمه (علیهم‌السلام) بر روی آن تاکید کرده‌اند: علت غیبت است، عدم تحمل ولایت حضرت توسط شیعیان اهل بیت (علیهم‌السلام) عصمت و طهارت است.

۱/۱. یک دوره بر اساس مجاهدت انبیاء (علیهم‌السلام) سلف، ایجاد تحمل برای نزول وحی الهی

پیامبر اکرم (صل‌الله‌علیه‌وآله) به حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) فرمودند: «من جنگ کردم تا قرآن نازل شود.»^۱ تمام مجاهدت‌های انبیاء سلف بر سر نزول قرآن بوده است؛ چون تمام چیزی که بشر به آن نیاز داشت با کتاب قرآن در دسترس او قرار گرفت. پس یک دوره، جنگ بر سر این بوده است که مردم تحمل نزول پیدا کنند. انبیاء و در رأس آن‌ها حضرت خاتم (صل‌الله‌علیه‌وآله) خیلی زحمت کشیدند. پیامبر (صل‌الله‌علیه‌وآله) فرمودند: هیچ پیامبری به اندازه من اذیت نشد. تمام این زحمات و مرارت‌ها برای این بود که مردم تحمل تنزیل^۲ پیدا کنند.

۱/۲. تأویل صحیح از قرآن و روایات، مسئله اصلی دوران غیبت؛ همه ائمه اطهار (علیهم‌السلام) زحمتشان در این دوره

ایجاد ظرفیت برای اجرای قرآن

بعد پیامبر (صل‌الله‌علیه‌وآله) به حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) فرمودند: «ولی تو برای تأویل، جنگ خواهی کرد»^۳. یعنی قرآن در اختیار ماست ولی درست تبیین نمی‌شود و تفاسیر غلط ارائه می‌شود. لذا در دوره‌ای که ما در آن حضور داریم -از دوره بعثت تا دوران ظهور- دعوا همه بر سر تأویل است. یعنی خود ما هم که روحانیت شیعه محسوب می‌شویم، اگر دقت نکنیم -که خیلی از اوقات دقت نمی‌کنیم- در

^۱ . جابر بن یزید جعفی از امام باقر (علیه‌السلام) نقل می‌کند که فرمود: «علی (علیه‌السلام) بر فراز منبر بود که شخصی آمد و گفت: ای امیر مؤمنان! اجازه می‌فرمایید سخنی را که از عمار یاسر شنیده‌ام که از پیامبر خدا (صل‌الله‌علیه‌وآله) روایت می‌کند، بگویم؟ حضرت فرمود: از خدا بیم داشته باشید و از عمار جز آنچه را که گفته روایت نکنید این سخن را سه مرتبه تکرار کرد آنگاه فرمود: بگو. او گفت: من از عمار شنیدم که می‌گفت: از پیامبر خدا (صل‌الله‌علیه‌وآله) می‌شنیدم که می‌فرمود: من طبق تنزیل قرآن و علی طبق تأویل قرآن جنگ می‌کنیم. علی (علیه‌السلام) فرمود: سوگند به پروردگار کعبه! عمار راست گفته است، این سخن در نزد من، در ضمن هزار کلمه‌ای است که هر کلمه‌ای، هزار کلمه دیگر را به دنبال دارد.»

منبع: الخصال/ترجمه جعفری/ جلد ۲/صفحه: ۵۰۸

^۲ . تطبیق مفهوم کلی آیه قرآن بر مصادیق موجود در زمان نزول آن «تنزیل» گفته می‌شود.

^۳ . وقتی آیه ۹ سوره حجرات نازل شد، پیامبر خدا (ص) فرمود: «همانا در میان شما کسی وجود دارد که پس از من بر اساس تأویل خواهد جنگید. همان‌گونه که من بر اساس تنزیل جنگیده‌ام» گفته شد: او کیست یا رسول الله؟ فرمود: «پینه‌کننده کفش» و منظورش امیرالمؤمنین (ع) بود (که در آن حال مشغول پینه زدن کفش خود بود)

منبع: الخصال/ترجمه: جعفری/ جلد ۱/صفحه ۴۰۳

مورد دین با مردم و بین خودمان دقیق بحث نمی‌کنیم و آن موقع یک فهم ناقص از دین برای ما حاصل می‌شود، آن وقت به قول مرحوم امام (رحمه‌الله) مصیبت الاسلام محسوب می‌شویم. امام (رحمه‌الله) فرمودند: «بعضی‌ها به جای حجت الاسلام، مصیبت الاسلام هستند.»^۴ زحمت نکشیده و تزکیه نکرده‌اند، در نتیجه فهم دقیقی نیز حاصل نمی‌شود. وقتی هم که فهم خود را با مردم درمیان می‌گذارند، فهم دقیقی نیست. ما از خودمان شروع کنیم تا به برادران اهل سنت برسیم که اصلاً مسئله امامت و ولایت را که رکن رکین دین است در نظر نگرفته و بر روی آن بحث و گفتگو نمی‌کنند.

دعوی فعلی طبق حدیثی -که سند آن نیز صحیح است- بر سر تأویل است. همه ائمه اطهار زحمتشان در این دوره این است که ظرفیت ایجاد کنند تا قرآن نازل شده، اجرایی شود. همه آن‌ها هم در این راه شهید شدند. حکام تحمل نمی‌کردند. شیعیان هم حوصله نداشتند پای کار بایستند. خدا حضرت مهدی (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) را در پرده غیبت قرار داد تا این تحمل ایجاد شود. بقیه بار را فقها باید به دوش بکشند. با عنایات خاص حضرت عده‌ای از فقها بایستند تا این تحمل ایجاد شود.

۲. تحمل ولایت حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در نماز تعلیمی امام حسن عسگری (علیه‌السلام) به مردم قم

خواستیم به مناسبت شهادت امام حسن عسگری (علیه‌السلام) همین یک جمله را عرض کنیم. جمعی از مردم قم خدمت حضرت امام حسن عسگری (علیه‌السلام) رسیدند و از حاکم قم نزد ایشان شکایت کردند که ایشان ظالم است. حاکم قم -در زمان امام (علیه‌السلام)- همان کسی بود که قبر امام حسین (علیه‌السلام) را آب بست. خیلی آدم شرور، جسور، بی‌رحم و ظالمی بود. وقتی مردم شکایت خود را به حضرت عسگری (علیه‌السلام) عرضه کردند، حضرت به آن‌ها نمازی را تعلیم دادند. در آن نماز یک دعای طولانی است که در مصباح^۵ شیخ^۶ موجود است. نماز قنوتی دارد که حضرت امام حسن عسگری (علیه‌السلام) در آنجا تحمل ولایت حضرت ولی‌عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) را معنا می‌کنند. قسمتی از روایت را قرائت می‌کنم، بقیه روایت را خود دوستان رجوع کنند. این دعا، دعای عادی نیست. امام حسن عسگری (علیه‌السلام) نگران حضرت ولی‌عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه)، نگران دوران بعد از خودشان، نگران کم صبری‌های من و شما، نگران حوصله نکردن من و شما و پدران و پسران ما، حضرت (علیه‌السلام) نگران نسل‌های قبل و بعد از ما هستند؛ حضرت (علیه‌السلام) تحمل را در آن جا معنا می‌کنند.

۲/۱. فشار و سختی برای ایستادن در رکاب حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در کلام امام حسن عسگری (علیه‌السلام)

بخشی از روایت این‌طور است: کسانی که پای کار حضرت (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) می‌ایستند به ظاهر در شهر خود زندگی می‌کنند ولی در مجامع عمومی دیده نمی‌شوند. در شب‌نشینی‌ها و گنده‌ها حاضر نیستند، در مکان‌های تفریحی نیستند. امام حسن عسگری (علیه‌السلام) می‌فرماید: انگار که آن‌ها در آن شهر نیستند؛ ولی هستند. سؤال می‌شود که فلانی کجاست؟ فلانی به دنبال چه کاری است؟ خیلی عجیب به نظر

^۴ در حوزه‌های علمیه هستند افرادی که علیه انقلاب و اسلام ناب محمدی فعالیت دارند. امروز عده‌ای با ژست تقدس مایی چنان تیشه به ریشه دین و انقلاب و نظام می‌زنند که گویی وظیفه‌ای غیر از این ندارند. خطر تخرگراییان و مقدس نمایان احمق در حوزه‌های علمیه کم نیست. طلاب عزیز لحظه‌ای از فکر این مارهای خوش خط و خال کوتاهی نکنند، اینها مروج اسلام آمریکایی اند و دشمن رسول الله.

منبع: پیام امام خمینی به مراجع و علمای اسلام، اسفندماه ۱۳۶۷ (صیحه نور، جلد ۲۱ ص ۹۱)

^۵ مصباح‌المتجهد و سلاح‌المتعبد یا المصباح‌الکبیر کتابی عربی در دعا و زیارت و اعمال و آداب مستحب روزها و ماه‌های سال، تألیف شیخ طوسی، این کتاب از زمان نگارش تاکنون، پیوسته مورد توجه علما و شیعیان بوده است. در این کتاب، بعضی از احکام فقهی نیز در ضمن برخی دعاها بیان شده است.

^۶ محمد بن حسن بن علی بن حسن (۳۸۵ - ۴۶۰ق)، مشهور به شیخ طوسی و شیخ الطائفه (به معنای بزرگ قوم بزرگ شیعیان)، از بزرگترین محدثان و فقیهان شیعه وی نویسنده دو کتاب التهذیب و الاستبصار از کتاب‌های چهارگانه حدیثی شیعه است. در ۲۳ سالگی از خراسان به عراق آمد و از اساتیدی چون شیخ مفید، سید مرتضی استفاده کرد. خلیفه عباسی، کرسی تدریس کلام بغداد را به او سپرد. هنگامی که کتابخانه شاپور در آتش سوخت، به ناچار به نجف رفت و در آنجا حوزه علمیه ساخت. شیخ طوسی، بعد از وفات سید مرتضی رهبری و مرجعیت شیعیان را بر عهده گرفت.

نظریات و نوشته‌های فقهی او مثل نهاییه، الخلاف و مبسوط، مورد توجه فقیهان شیعه است. التبیان، کتاب مهم تفسیری اوست. شیخ طوسی در سایر علوم اسلامی مثل رجال و کلام و اصول فقه نیز صاحب‌نظر بود و کتاب‌های او جزء کتاب‌های مرجع علوم دینی است. او تحول در اجتهاد شیعی را آغاز کرد و مباحث آن را گسترش داد و در برابر اجتهاد اهل سنت به آن استقلال بخشید. نامدارترین شاگرد او ابوالصلاح حلبی است.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی ویکی‌فقه

می‌رسد. در ادامه می‌فرماید: با جمعیتی رفیق بودند ولی رفاقت‌ها را به هم زد. با کسانی رفاقت می‌کنند که در زمینه‌سازی ظهور کمک‌کار آن‌ها باشند. خیلی سخت است؛ انسان رفیقش را عوض کند. حضرت (علیه‌السلام) می‌فرمایند: پشت سرش حرف زیاد زده می‌شود؛ می‌گویند فلانی چرا اینطور رفتار می‌کند؟ چرا این قدر خلاف عرف حرکت می‌کند؟ خبر می‌رسد: گروهی برای احیای امر حضرت ولی‌عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) تشکیل داده است. در ادامه می‌فرماید: از زن و بچه می‌گذرند، معیشت‌شان به سختی می‌افتد، هزاران در دسر می‌کشند ولی در ذهن آن‌ها این هست که ارزش دارد که پای کار حضرت ولی‌عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) بایستند. امام حسن عسگری (علیه‌السلام) این ویژگی‌ها را مفصل بحث می‌کند.

۲/۲. تطابق ویژگی شهدای انقلاب با بیانات امام حسن عسگری (علیه‌السلام) در مورد یاران حضرت مهدی (عج‌الله‌تعالی‌فرجه)

در زمان انقلاب اسلامی یک نسل از آدم‌هایی که امام حسن عسگری (علیه‌السلام) ویژگی‌های آن‌ها را در قالب دعایی بیان فرمودند- که در قنوت نماز باید خوانده شود- به رهبری امام خمینی (رحمه‌الله) عینیت پیدا کرد. شما زندگی شهدای ما را که پای کار انقلاب ایستادند را مطالعه بفرمایید. می‌بینید که تک تک ویژگی‌هایی که امام حسن عسگری (علیه‌السلام) در آن دعا برای تحمل‌کنندگان ولایت حضرت ولی‌عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) بیان فرمودند؛ در شهدا متبلور است.

۲/۲/۱. ایجاد حوادث و فتنه‌هایی مانند فتنه سال ۸۸ محصول دور شدن از اخلاق و منش شهدا

من اینطور فکر می‌کنم، مدتی است که اخلاق شهدا مُرده و از بین رفته است. مثلاً خیلی‌ها وقتی می‌خواستند حرف حقی بزنند یک ملاحظاتی داشتند، که این حرف اگر گفته شود، برای آن‌ها ضرری دارد یا ندارد؟ فتنه و حوادث سال ۸۸ بُروز کامل از بین رفتن اخلاق شهدا بود. حالا انقلابی تشکیل شده است تا گره‌ای از کار حضرت (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) باز کند، دشمن در حال برنامه‌ریزی برای نابود کردن آن است، عده‌ای هم در این میان، ملاحظه منافع خودشان را می‌کنند.

من کوچکتر از این هستم که چنین مطالبی را بگویم، دعای امام حسن عسگری (علیه‌السلام) را نقل کردم. خواهش می‌کنم این دعا را که حجم آن دو سوم زیارت جامعه کبیره است و برای عصر ظهور مناسب است، حتماً بخوانید. خواندن آن خیلی کمک می‌کند تا وضعیت مطلوب در ذهن ما شکل بگیرد که شیعیان حضرت (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در دوران غیبت و ظهور چه ویژگی‌هایی دارند. خودمان را بسنجیم، ببینیم چقدر با مطلوبی که امام حسن عسگری (علیه‌السلام) از آنان را به معاونین حضرت ولی‌عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) تعبیر می‌کند، فاصله داریم. می‌فرماید: این‌ها سلاح، حصن و پناهگاه حضرت (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) هستند، یعنی حضرت در موقع خطر می‌تواند روی آنها حساب باز کند.

۲/۲/۲. از بین رفتن وصف اینار در جامعه منجر به افزایش طلاق و خودخواهی در سطح اجتماع، مسؤل حوزه‌های علمیه

با مدیر مدرسه^۷ هم که صحبت می‌کردیم به این نتیجه رسیدیم که اشکال از صاحبان این لباس است، ما قیام نکردیم که وضعیت جامعه اینطور باشد. ۲۰-۳۰ درصد طلاق داریم.^۸ اگر بمب اتم می‌زدند بهتر بود، شاید مصیبت‌هایی که ما داشتیم خیلی کمتر بود. ما یک وقتی منحنی رشد طلاق را بررسی می‌کردیم، از ۱۵ سال پیش تا به الآن حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد رشد داشته است.^۹ اگر همین‌طور پیش برود در آینده ایران با ۵۰٪ طلاق روبرو خواهد بود. مقصّر این اتفاقات چه کسی است؟ چه کسی باید پاسخگو باشد؟ این‌ها مسائل امروز جامعه ما است. شما جامعه‌ای را تصوّر کنید که ۵۰٪ افرادش از هم طلاق گرفته‌اند. یعنی خودخواهی به اوج خود رسیده است.

^۷ . حجت‌الاسلام و المسلمین سیدحبیب‌الله موسوی مدیر حوزه علمیه امام خمینی (رحمه‌الله) کرمانشاه

^۸ . برطبق آمار سازمان ثبت احوال کشور در سال ۱۳۹۴ تعداد ۶۸۵۳۵۲ ازدواج و ۱۶۳۷۶۵ مورد طلاق رخ داده است که حدود ۲۴درصد طلاق به نسبت ازدواج‌های صورت گرفته را نشان می‌دهد.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان ثبت احوال کشور

^۹ . طی دو دهه اخیر نرخ رشد طلاق همواره مثبت بوده است و شیب نسبتاً تندی را تجربه کرده است. به نحوی که تعداد ۳۷ هزار واقعه طلاق در سال ۷۵ به عدد ۱۶۳ هزار واقعه در سال ۹۳ (بیش از چهار برابر) افزایش یافته است.

بالاخره پیامبر برای اتمام مکارم اخلاق در جامعه مبعوث شد. اوج مکارم اخلاق، ایثار است. ایثاری که اوج مکارم اخلاق است در جامعه مَرده است. چه کسی باید قیام و برنامه‌ریزی کند؟ قطعاً در درجه اول حوزه‌های علمیه شیعه مسئول هستند. اینها همه مسائل عصر ما است. از همین جا وارد بحث شوم.

۳. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به معنای چگونگی پاسخگویی به مسائل امروز جامعه بر مبنای اسلام

و نیازمند پاسخگویی علما

آیت الله خامنه‌ای (مدظله) سال ۱۳۸۵ در دانشگاه سمنان بحثی را تحت عنوان الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت مطرح کردند. داستان الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت همان داستانی است که امام خمینی (رحمه‌الله) از آن تعبیر به اجتماعیات اسلام می‌کردند و می‌فرمودند: «مسائل اجتماعی اسلام صدها برابر مسائل فردی است.»^{۱۰} ما الآن در شرایطی به سر می‌بریم که فراعنه و پادشاه‌ها و دیکتاتورها حاکم نیستند، حکومت به دست روحانیت شیعه است. هیچ طائفه‌ای در دنیا اختیاراتی که روحانیت شیعه دارد و کارهایی که می‌تواند کند، را ندارد. این اختیارات وسیع حکومتی در اختیار روحانیت شیعه است ولی مع‌الأسف مشاهده می‌شود که از این اختیارات استفاده خوب نمی‌شود و ما گرفتار همان برنامه‌های سابق خودمان هستیم.

اجازه دهید صریح‌تر صحبت کنم. هنوز هم در حوزه‌های علمیه گفته می‌شود: «ثلاثه لیس لها نهایه- رسائل و مکاسب و کفایه»^{۱۱} در این که هر کسی رسائل و مکاسب و کفایه نخواند، سوادش ضربه می‌خورد شکی نیست، باید این‌ها را هم بخوانیم، بالاخره این‌ها میراث سلف^{۱۲} ما هستند. سخن در این است که آیا با خواندن و اکتفاء به این‌ها می‌توانیم پاسخ مسائل امروز را بدهیم یا نمی‌توانیم؟ اگر افتخار ما این باشد که بتوانیم ۲۰ دوره کفایه تدریس کنیم، معلوم می‌شود آدم ملایی هستیم. کسی که بتواند کفایه درس دهد به این معنی است که درس خارج آخوند را تدریس کرده است. ۱۰۰ سال هم هست که در حوزه تدریس می‌شود. ولی یک سؤال مطرح می‌شود، از ۱۰۰ سال پیش تا الآن مسئله‌ی جدیدی نیامده است؟ در کشور مشکل نداریم؟ مسئله در کشور نداریم؟ اگر داریم، پرداختن به آن‌ها تحول در حوزه^{۱۳} می‌شود. - که مقام معظم رهبری (مدظله) کراراً می‌فرمایند و ما کار خودمان را می‌کنیم- باید بابتی در فضای طلبگی باز

^{۱۰} اینها تبلیغات همچو کرده بودند که به خورد ما معممین هم داده بودند که شماها بروید کنار سراغ مدرسه‌تان و این منافع مملکت را بدهید دست ما (مطلب این بود) مقررات مملکت را بدهید دست ما، شما بروید آن گوشه مدرسه بنشینید و آن‌طور زندگی کنید و مسأله بگوئید آن هم نه هر مسأله‌ای - هر مسأله‌ای- را. اگر ما درست مسأله می‌گفتیم که وضع این‌طور نبود. مسائل اسلام را کنار گذاشته بودند و یک دسته‌ای از مسائل شخصی را پیش کشیدند. مسائل اجتماعی اسلام، مسائل سیاسی اسلام، مسائل جنگ اسلام. آن قرآن را شما ملاحظه می‌کنید که قرآن مسائل سیاسی‌اش و جنگی‌اش و مقاتله‌اش و اینهاش زیاد در آن طرح شده اهلأ و سهلاً اما دیگر کار نداشته باشید به اینکه تکلیف ملت با دولت چیست و تکلیف دولت با ملت چی هست؟ چه جور باید دولت باشد، شرایط حاکم چیست، شرایط شرطه چیست؟ شرائط قاضی چیست؟ اینها را دیگر شما کار نداشته باشید.

منبع: صحیفه نور، جلد ۸ صفحه ۱۸۳، بیانات امام خمینی (ره) در جمع دانشجویان دانشگاه بابل به تاریخ ۱۳۵۸/۴/۳

^{۱۱} . شعری که اساتید حوزه علمیه‌ی بروجرد در بدو ورود به حوزه به طلاب جوان آموزش می‌دادند؛ به این معنا: نهایت علم بیش از سه چیز نیست- کتاب‌های رسائل، مکاسب و کفایه

^{۱۲} . میراث گذشتگان

^{۱۳} . مسئله‌ی مهم دیگری که مطرح است و در آن باب باید سخن روشن به میان بیاید، مسئله‌ی تحول در حوزه‌هاست. چند سال است که مسئله‌ی تحول در حوزه‌های علمیه، بخصوص در حوزه‌ی مبارکه‌ی علمیه‌ی قم مطرح است. این تحول یعنی چه؟ حوزه می‌خواهد چه کار کند که اسمش تحول باشد؟ اگر تحول را به معنای تغییر خطوط اصلی حوزه‌ها بدانیم - مثل تغییر متد اجتهاد - قطعاً این یک انحراف است. تحول است، اما تحول به سمت سقوط. شیوه‌ی اجتهادی که امروز در حوزه‌های علمیه رائج است و علمای دین به آن متکی هستند، یکی از قوی‌ترین و منطقی‌ترین شیوه‌های اجتهاد است؛ اجتهاد متکی به یقین و علم، با اتکالی به وحی؛ یعنی از ظن به دور است و استنباط ما استنباط علمی و یقینی است...

در زمینه‌های گوناگون، امروز نیاز وجود دارد؛ هم برای نظام اسلامی، هم در سطح کشور، هم در سطح جهان. تبیین معرفت‌شناسی اسلام، تفکر اقتصادی و سیاسی اسلام، مفاهیم فقهی و حقوقی‌ای که پایه‌های آن تفکر اقتصادی و سیاسی را تشکیل میدهد، نظام تعلیم و تربیت، مفاهیم اخلاقی و معنوی، غیره، غیره، همه‌ی اینها باید دقیق، علمی، قانع‌کننده و ناظر به اندیشه‌های رائج جهان آماده و فراهم شود؛ این کار حوزه‌هاست. با اجتهاد، این کار عملی است. اگر ما این کار را نکنیم، به دست خودمان کمک کرده‌ایم به حذف دین از صحنه‌ی زندگی بشر؛ به دست خودمان کمک کرده‌ایم به انزوای روحانیت. این، معنی تحول است. این حرکت نوبه‌نوی اجتهادی، اساس تحول است.

شود، در کنار مسلط شدن به میراث سلفمان که باید بدانیم آن‌ها چه گفته‌اند. مثلاً همه فضای رسائل^{۱۴} که شما می‌خوانید، دو قاعده است: قاعده حکومت^{۱۵}، قاعده ورود^{۱۶}. باید آن‌ها را مسلط باشیم؛ تا بعنوان مثال در جمع دلالتی بین روایات، روایات را حاکم و محکوم نکنیم، روایت را غالب بر روایت دیگر تشخیص ندهیم. در جمع دلالتی دچار اشتباه می‌شویم. باید بدانید که قبلاً هیچ فقیهی حکومت و ورود را با بسطی که شیخ^{۱۷} توضیح داده‌اند، بحث نکرده است. قطعاً خیلی در فهم روایات و آیات کمک می‌کند ولی سخن در این است که آیا به این‌ها اکتفا کنیم؟ مثلاً من نظر شیخ را مسلط شدم. قطعاً این یک خطای فاحش است. بگذارید چند سؤال از جلسه بپرسم: - این سؤالات، سؤال از همه هم لباس‌های ماست.

۳/۱. یکی از سوالات مطرح از حوزه‌های علمیه: شیوه قانون‌گذاری از دیدگاه اسلام بعنوان یکی از مسائل ۸۱ گانه

مطرح در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی

در کشورمان ۱۰۸ سال، سابقه قانون‌گذاری داریم. شاید طلبه‌های فاضل مدرسه امام (رحمه‌الله) به این مسئله فکر نکرده باشند - این مسئله یکی از ۸۱ مسئله‌ای است که ما در نقشه راه درباره آن بحث کرده‌ایم، حوزه باید بتواند جوابی در خور به این مسئله بدهد - ما ۱۰۸

منبع: بیانات مقام معظم رهبری در دیدار طلاب، فضلا و اساتید حوزه‌های علمیه قم به تاریخ ۱۳۸۹/۷/۲

^{۱۴}. کتاب **فرائد الاصول** یا **رسائل شیخ مرتضی انصاری**، کتابی در اصول فقه، اثر شیخ انصاری، فقیه و اصولی مشهور شیعه. این کتاب بنابر نظر برخی صاحب‌نظران، از برترین آثار اصولی علمای شیعه است. این کتاب از درسنامه‌های مهم حوزه‌های علمیه شیعی است که هم در سطوح عالی تدریس می‌شود و هم بسیاری از استادان و مجتهدان حوزه‌های علمیه، دروس خارج اصول فقه خود را بر محور آن ارائه می‌کنند. این کتاب در بردارنده برخی از رساله‌های شیخ در اصول فقه است که از منابع و کتاب‌های درسی حوزه‌های علمیه شیعه بوده است. این رساله‌ها عبارتند از رساله در قطع، رساله در ظن، رساله در اجماع، رساله در اصالة البرائة، رساله در استصحاب، و رساله در تعادل و ترجیح. بعد از نگارش و ارائه این کتاب، علمای شیعه شرح‌ها و تعلیقه‌هایی بر آن نگاشتند و این کار ادامه دارد.

منبع: دانشنامه مجازی مکتب اهل‌بیت

^{۱۵}. هرگاه دلیلی ناظر، مفسر و مبین حال دلیل دیگر از جهت مقدار دلالت باشد، آن دلیل را حاکم و دلیل دیگر را محکوم می‌گویند. به عبارت دیگر؛ اگر دلیلی دایره دلالت دلیل دیگر را توسعه دهد یا محدود کند، حکومت تحقق می‌یابد، البته این توسعه و تضییق، تعبدی است. برای نمونه؛ اگر دلیلی بگوید: «به پدر خود احترام بگذار»، بر طبق این دلیل؛ احترام به پدر واقعی؛ واجب است. سپس دلیل دیگری بگوید: «معلم تو پدر تو است»، این‌جا متعلق حکم که پدر است توسعه پیدا می‌کند و شخص باید علاوه بر احترام به پدر واقعی‌اش، به استاد خود نیز احترام گذارد، دلیل دوم را حاکم و دلیل اول را محکوم گویند. البته واضح است که استاد و معلم، در واقع پدر انسان نیستند، بلکه تعبداً مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

منبع: فرهنگ نامه اصول فقه، صفحه ۴۳۳

^{۱۶}. در تعریف ورود گفته شده است: اگر یکی از دو دلیل؛ سبب معدوم شدن موضوع دلیل دیگر توسط تعبد شرعی حقیقتاً و وجداناً گردد به آن ورود گفته می‌شود. مثلاً در مورد اصول عملیه، از آن جایی که موضوع اصول عملیه شک در تکلیف است، طبعاً با ورود خبر واحد قابل اعتماد، موضوعی برای اصول عملیه باقی نمی‌ماند. بنابراین، با آمدن خبر واحد، موضوع که شک به حکم بوده است از بین می‌رود.

منبع: فرهنگ‌نامه اصول فقه، صفحه ۳۴۰

^{۱۷}. نسب شیخ مرتضی انصاری به جابر بن عبدالله انصاری، از صحابه بزرگوار رسول خدا(ص) می‌رسد. ایشان در دزفول متولد شده و تا ۲۰ سالگی نزد پدر خود تحصیل کرده، و آنگاه همراه پدر به عتبات رفته است و علمای وقت که نبوغ خارق العاده او را مشاهده کردند، از پدر خواستند که او را برنگردانند. او در عراق چهار سال توقف کرد و از محضر اساتید بزرگ استفاده کرد آنگاه در اثر یک سلسله حوادث ناگوار، به وطن خویش بازگشت. شیخ بعد از دو سال، بار دیگر به عراق رفت و دو سال تحصیل کرد و به ایران مراجعت نمود و تصمیم گرفت از محضر علمای بلاد ایران استفاده کند؛ لذا عازم زیارت مشهد شد و در کاشان با حاج ملا احمد نراقی، صاحب مستند الشیعه، و صاحب معراج السعاده، فرزند ملا مهدی نراقی ملاقات کرد و آنگاه به مشهد رفت و پنج ماه توقف نمود.

شیخ انصاری سفری به اصفهان و سفری به بروجرد رفته و در همه سفرها، هدفش ملاقات اساتید و استفاده از محضر آنان بوده است. در حدود سالهای ۱۳۵۲ و ۱۳۵۳ برای آخرین بار به عتبات رفت و به کار تدریس پرداخت. بعد از صاحب جواهر مرجعیت عامه یافت.

شیخ انصاری را خاتم الفقها و المجتهدین لقب داده اند؛ او از کسانی است که در دقت و عمق نظر، بسیار کم نظیر است. علم اصول و بالتبع فقه را وارد مرحله جدیدی کرد؛ او در فقه و اصول ابتکاراتی دارد که بی سابقه است. دو کتاب معروف او، رسائل و مکاسب، کتاب درسی طلاب شده است. علما بعد از او شاگرد اویند. حواشی متعددی از طرف علمای بعد از او به کتابهای او زده شده است. بعد از محقق و علامه حلی و شهید اول، شیخ انصاری تنها کسی است که کتابهایش از طرف علمای بعد از خودش مرتب حاشیه خورده است.

دستخط مبارک شیخ انصاری، مشتمل بر اجازه اجتهاد و روایتی که به آیه الله میرزا داوود، نجل حاج میرزا اسدالله بروجردی داده‌اند و او را با القاب و عناوین فضل و کمال تعریف و توصیف نموده‌اند.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی دانشنامه حوزه‌ی

سال است که قانون‌گذاری داریم و ۱۸۰ مرجع قانون‌گذاری که یکی از آن‌ها مجلس شورای اسلامی؛ یکی شورای عالی انقلاب فرهنگی است و غیره. قانون یعنی چه؟ قانون معیاری برای ایجاد نظم اجتماعی است. مردم وقتی می‌خواهند زندگی اجتماعی خودشان را تنظیم کنند، سراغ همین قوانینی که مجلس تصویب کرده می‌آیند.

۳/۱/۱. سه اشکال عمده در نحوه قانون‌گذاری ضرورت ورود علما به شیوه قانون‌گذاری

این قوانین چه اشکالاتی دارند؟ سه اشکال عمده در قوانین مصوب مجلس است. قبل از اینکه بنده این سه اشکال را بگویم تا شما کمک کنید و آن را حل کنیم - اگر حل نکنیم زندگی و دین مردم با خطراتی که عرض می‌کنم روبرو می‌شود - مقدمه‌ای عرض کنم.

۳/۱/۲. تفکر غلط درباره معنای قانون‌گذاری دارای سابقه‌ای طولانی از دوران مشروطه تا کنون

در دوران مشروطه برای اولین بار قانون در کشور بصورت جدی وارد شد. کسانی که اعتقاد داشتند کشور باید بر اساس قانون اداره شود، می‌گفتند: از الآن به بعد کسی که در حال جان دادن و احتضار است به جای اینکه پایش را رو به قبله دراز کنید، پایش را به سوی مجلس دراز کنید.^{۱۸} - میدان بهارستان که بروید، در کنار ساختمان جدید مجلس، ساختمانی قدیمی است که مجلس دوران مشروطه است که محمدعلی قاجار هم آن جا را به توپ بست. - روشنفکران درباره قانون این طور صحبت می‌کردند: و ما ادراک قانون؟ شما چه می‌دانید قانون چیست؟ قانون که آمد همه چیز درست می‌شود. اصلاً دیگر به قرآن و روایات احتیاج نداریم. قانون همه چیز و همه بدبختی‌های آن‌روز جامعه ایران را حل می‌کند. راجع به قانون اینطور صحبت می‌کردند.^{۱۹}

۳/۱/۲/۱. حرکت شیخ فضل‌الله نوری (رحمه‌الله) علیه شیوه قانون‌گذاری مدرن، بعثت تبیین غلط از معنای قانون

زمانی که شیخ فضل‌الله نوری (رحمه‌الله) به میدان می‌آید، برای این است که در روزنامه‌ها همین‌طور صحبت می‌کردند. مرحوم شیخ خیلی عصبانی می‌شود و با نجف نامه‌نگاری می‌کند. - خواهش می‌کنم با سعه به این مستند تاریخی که بنده عرض می‌کنم گوش بفرمایید. - مرحوم شیخ وقتی این مزخرفات را می‌شنود و می‌بیند که عده‌ای راجع به قانون این‌طور صحبت می‌کنند، به نجف نامه‌نگاری می‌کند.^{۲۰} مرحوم شیخ از تهران نامه‌نگاری می‌کند که در ایران چنین اتفاقی در حال رخ دادن است. از آن طرف هم دوران قاجار است و پادشاهان قاجار زورگویی می‌کنند، پول مردم را خرج عیاشی‌های خودشان می‌کنند. مردم در فقر هستند. بنابراین مردم از حکومت قاجار هم در رنج هستند. شیخ می‌گوید درست است که ما می‌خواهیم با ظلم پادشاهان قاجار مقابله کنیم ولی عجله و بی‌دقتی نکنید، به بهانه رفع ظلم پادشاهان قاجار در چاه روشنفکری - که در مورد قانون اینطور صحبت می‌کنند - قرار نگیریم.

^{۱۸}

^{۱۹} . حسین بشیریه در کتاب خود موارد ذیل را از خواست‌های روشنفکران در دوران مشروطه می‌داند: «از خواست‌های عمده‌ی این روشنفکران تجدید هویت و سنت‌های ملی ایرانی، منع دخالت روحانیون در سیاست، وضع نظام قانون اساسی جدید به شیوه‌ی اروپا، تأسیس نهادهای سیاسی جدید براساس حاکمیت ملی و ایجاد مبانی دولت مدرن بود.»

منبع: حسین بشیریه، جامعه‌شناسی سیاسی؛ نقش نیروهای اجتماعی در زندگی سیاسی، تهران: نشر نی، ۱۳۸۸، ص ۲۵۶.

^{۲۰} . هم عصر صاحب‌آخوند صاحب‌کفایه و مرحوم صاحب‌عروه زندگی می‌کند. مرحوم صاحب‌عروه فقیه مبرزی است، الآن هم هر کسی که می‌خواهد فقاقت خود را ثابت کند بر عروه حاشیه می‌زند. بالآخره عروه یک کتاب فقهی پر از فرع است و تفریعات مختلفی در آن وجود دارد. ما هم می‌دانیم که در دستگاه فقاقت، فقیه‌ی که قدرت تفریعی بیشتر باشد او افقه است. مرحوم صاحب‌عروه چنین منزلتی دارد. مرحوم صاحب‌کفایه هم که معرف حضورتان هست. کتاب ایشان کفایه، هنوز هم تدریس می‌شود.

۳/۱/۲/۲. اختلاف مرحوم نائینی و آخوند خراسانی در موضوع قانون اساسی مشروطه زمینه ایجاد مشکلات عدیده از جمله

شهادت شیخ فضل الله نوری

امام خامنه‌ای (مدظله) می‌فرمایند: «خواندن تاریخ مشروطه برای طلبه‌ها واجب است.»^{۲۱} آن داستان‌ها را باید بخوانید. بحث می‌شود، منبر رفته می‌شود، مرحوم آقای نائینی در دفاع از مشروطه کتاب می‌نویسند و بعد خودشان کتاب‌شان را جمع می‌کنند و در دجله می‌ریزند. می‌گویند ما چیز دیگری می‌خواستیم، چیز دیگری شد.^{۲۲}

قانون اساسی مشروطه را برای مرحوم آخوند صاحب کفایه -وقتی داشت از کتابخانه‌اش برای درس خارجش می‌رفت- برای امضا بردند و ایشان امضا کردند. همین قانون اساسی را پیش مرحوم صاحب عروه بردند ایشان امضا نکردند، سجاده را از زیر پای ایشان کشیدند تا ایشان را بکشند. ملاحظه کنید دو عالم نجف که هر دو در یک عصر بودند، دو عمل انجام دادند. مرحوم صاحب کفایه گفت: «قانون اساسی را اجرا کنید.»^{۲۳} مرحوم صاحب عروه گفت: «این شرعی نیست.»^{۲۴} علما اختلاف کردند و در این اختلاف، شیخ به دار کشیده شد. وقتی شیخ با حکم آخوندنماها در میدان توپخانه اعدام شد، مرحوم آخوند گفتند: ما نمی‌خواستیم این‌طور بشود. وقتی از سامرا حرکت کرد تا بیایند به ایران و اوضاع را سازماندهی کند، در وسط راه مرحوم آخوند را مسموم کردند و ایشان هم به شهادت رسیدند. اختلاف علما این‌طور است، سر همه را به باد می‌دهد، سر دو طرف اختلاف را به باد می‌دهد. اینکه آقا می‌فرمایند: خواندن تاریخ مشروطه بر طلبه‌ها واجب است به همین دلیل است.

۳/۱/۲/۳. نتیجه زحمات شیخ فضل الله نوری (رحمه الله) منوط شدن قانون اساسی به عدم مخالفت با شرع مقدس

قبل از اینکه سر مرحوم شیخ برای دفاع از اسلام به دار رود؛ -مرحوم شیخ چون وسط میدان بودند، زودتر از همه تشخیص دادند و نجف دیر تشخیص داد، هزینه سنگینی دادیم؛ آن روز که این اتفاقات رخ داد- مرحوم شیخ فضل الله در تهران می‌گویند: «مشروطه مشروعه می‌خواهیم.»^{۲۵} این متمم قانون اساسی می‌شود. بعد از این که آن را تصویب کردند، مرحوم شیخ را اعدام کردند. داستان

^{۲۱} . مطلب دیگری که در این فهرست واجبات قرار می‌گیرد، کامل کردن برنامه‌ی درسی حوزه است و از جمله آنچه که به‌نظم بسیار لازم می‌آید، تاریخ است. هیچ لزومی ندارد که تاریخ را درس بدهیم؛ میتوان تاریخ را به عنوان کارهای فوق برنامه‌ی طلاب گذاشت؛ منتها از آنها امتحان کرد و در پیشرفتهای حوزه‌های آنها دخالت داد. طلاب باید با تاریخ و عمدتاً تاریخ صدر اسلام آشنا باشند. این بسیار مهم است. تاریخ تحلیلی دهساله‌ی زندگی پیغمبر، از جمله بخشهای بسیار روشننگر برای همه‌ی ذهنهاست. تاریخ مشروطیت، از دوره‌ی مشروطه تا امروز و امثال اینها هم مهم است. البته بخشها و مقاطع دیگری هم از تاریخ هست که مهم است و من نمی‌خواهم وارد جزئیات شوم.

منبع: بیانات در جمع اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه ۱۳۷۹/۷/۱۴

^{۲۲} . علامه نائینی می‌فرمودند: «انگوری که انتظار و امید سرکه بودن در آن منظور بود، یک باره شراب گردید.»

منبع: فقهای نامدار شیعه / صفحه ۴۰۷

^{۲۳} . آخوند خراسانی و همفکرانش مانند نائینی، مشروطه را مقدمه‌ای بر حکومت شرعی می‌دانستند و یا دست کم آن را حکومت ملی با ستمی کم‌تر می‌شمردند که خودکامگی و استبداد را اگر ناپود نمی‌ساخت، محدود می‌کرد.

منبع: تنبیه الامه و تنزیه المله / صفحات: ۴۶ و ۴۷

^{۲۴} . فتوای مرحوم صاحب عروه درباره عدم مشروعیت مشروطیت: «شنیده شده از تمام بلاد عود فتنه خاموش شده را از درگاه اعلیحضرت قدر قدرت همایونی خواسته‌اند، لذا اعلان به تمام بلاد می‌شود که علماء اعلام و حجج اسلام و متدینین، هیچ راضی نیستند که فتنه خاموش شده عود کند و مشروطه موهومه اسباب خیالات اشراش گردد، لذا به تمام بلاد اعلام می‌داریم که خواهش نمودن این امر حرام است.» سید محمدکاظم طباطبائی یزدی

منبع: حسن صدر / تکمله امل الامال / جلد ۵ / صفحه ۴۷۴

^{۲۵} . شیخ فضل الله نوری می‌فرمود: «من بوالله با مشروطه مخالفت ندارم. با اشخاص بی‌دین و فرقه ضاله و مضله مخالفم که می‌خواهند به اسلام لطمه وارد بیاورند. روزنامه‌ها به انبیا و اولیاء توهین می‌کنند و حرف‌های کفرآمیز می‌زنند. علمای اسلام مأمورند برای اجرای عدالت و جلوگیری از ظلم. چگونه من مخالف با عدالت و مروج ظلم می‌شوم؟ من در همین‌جا قرآن را از بغل خود درآورده، قسم خوردم و قرآن را شاهد عقیده‌ام قرار دادم که مخالف مشروطه نیستم. معاندین گفتند این قرآن نبوده است، بلکه قوطی سیگار بوده، حال با همچو مردمی چگونه مخالفت نکنم؟ چگونه بی طرف شوم و سخنی نگوییم؟ من مخالف اساس مشروطیت نیستم؛ بلکه اول کسی که طالب این اساس بود من بودم و فعلاً هم مخالفتی ندارم اما مشروطه به همان شرایطی که گفتم که قانون اساسی و قوانین داخلی مملکت باید مطابقت با شرع داشته باشد.»

منبع: حرمت مشروطه / رسائل مشروطیت (کتاب اول) / به کوشش غلامحسین زرگری‌نژاد

مفصلی است که همه باید ببینیم. لذا قانون با زحمات شیخ، مشروط به شرع می‌شود که در انقلاب اسلامی به صورت شورای نگهبان درآمد. این تئوری شیخ است. شیخ می‌گفت: ما قانون مطلق نداریم، اگر قانون می‌خواهید وضع کنید، نباید مخالف شرع باشد. به تعبیر شیخ عزیز، بصیر، مجاهد، شهید؛ مشروطه باید مشروعه باشد. الآن هم در قانون اساسی نوشته شده است که قانون اگر می‌خواهد تصویب شود نباید مخالف شرع باشد.^{۲۶} این زحمات شیخ (رحمه‌الله) است که مانده است. امام (رحمه‌الله) هم این را به کمک شاگردان‌شان قانون کردند و در قانون اساسی گنجانند.

۳/۱/۳. اعتبار دسته‌ای از عقلا برای اداره جامعه معنای قانون

مسئله قانون در کشور ما اینطور متولد شد. ما هم حرفی نداریم، کشور را باید با قانون اداره کرد ولی خواستم بدانید قانون چطور متولد شد. الآن خیلی بحث می‌شود که چون قوانین رعایت نمی‌شود، این معضلات پیش می‌آید. باید بدانیم قانون چطور آمده است.

قانون یعنی چه؟ قانون یعنی اعتبار دسته‌ای از عقلا برای اداره جامعه. اصلاً منشاء تصویب قانون به بنای عقلا باز می‌گردد که شما در اصول گاهی سطح آن را خیلی بزرگ می‌کنید. بالاخره بنای عقلا منشاء تصویب قوانینی است که ما الآن داریم. لذا عقلای شما نمایندگان مجلس می‌شوند و قیام و قعود می‌کنند، عقلا تشخیص داده‌اند: یارانه دهیم، امروز عقلا پشیمان شده‌اند، یارانه نمی‌دهیم. مثلاً عقلا تشخیص داده‌اند که ازدواج دوم باید با اجازه همسر اول باشد. گاهی اوقات تشخیص عقلا مخالف شرع است ولی قانون است. ۱۰۸ سال سابقه قانون‌گذاری به این روش داریم، ۱۸۰ مرجع قانون‌گذاری نیز با همین روش قانون می‌گذارند.

۳/۱/۱/۱. اولین عیب قانون‌های مدرن متکثر بودن و حجم بسیار بالای تعداد قوانین منتشره

سه مشکل اصلی در این مدل قانون‌گذاری وجود دارد. قانون فعلی با وجود مجاهدت‌های شیخ که مشروط به شرع شده است، سه مشکل دارد. مشکل اول قانون‌گذاری این است که متکثر است. ۱۰۸ سال سابقه قانون‌گذاری داریم. اگر قانون زیاد باشد، چه زمانی قوانین را آموزش می‌دهیم؟ مردم و مدیران باید قوانین را بدانند. هنوز هم ادامه دارد و قوانین جدید می‌آید. اگر فکری برای آن نکنیم، چند سال بعد می‌بینیم ۲۰۰ ساله سابقه قانون‌گذاری داریم. شما می‌گویید دست‌تان درد نکند ۲۰۰ سال قانون گذاشتید ولی آیا نباید مردم این قوانین را خبر داشته باشند؟ با ۲۰۰ سال قانون‌گذاری چطور می‌خواهید مدیریت تحولات انجام دهید؟ این چه مدل قانون‌گذاری است که حجم قوانین این قدر زیاد می‌شود. حجم قانون که زیاد شد، نمی‌شود آن را آموزش داد و در نتیجه به آن عمل نمی‌شود.

۳/۱/۱/۱/۱. تعداد کم قوانین الهی نشان از لزوم کنترل جامعه در موارد خاص و ایجاد کنترل درونی

شما این روایاتی که انبیا را توصیف می‌کنند را ببینید. مثلاً بعضی‌ها گفتند: ما ۷ قانون اصلی داریم. زنا نکنید، قتل نکنید، نماز بخوانید، ظلم نکنید؛ قوانین، قوانین پایه‌ای و محدود هستند. ذیل این بسته‌های قانونی ممکن است قوانین ریز دیگری باشد ولی پیامبران ۱۰۸ سال قانون‌گذاری نکردند.

بعنوان مثال از ابتدای تاریخ که حضرت آدم (علیه‌السلام) آمده است، یک قانون مهم این است که حریم خانواده باید حفظ شود. همه پیامبران از اول که آمدند با زنا مقابله کردند، برای اینکه حریم خانواده محفوظ بماند. حریم خانواده محفوظ بماند چه اتفاقی می‌افتد؟ تمام انتقال اطلاعات و تربیت در خانواده است. ببینید شارع مقدس چقدر دقیق قانون گذاشته است. می‌گوید: «نهاد خانواده را حفظ

^{۲۶} اصل نود و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف ده روز از تاریخ وصول از نظر انطباق بر موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدید نظر به مجلس باز گرداند. در غیر این صورت مصوبه قابل اجرا است.»

کنید»^{۲۷}، همه‌ی افراد خانواده همه چیزهایی که لازم است یاد بگیرند، در نهاد خانواده یاد می‌گیرند. قوانین خیلی محکمی گذاشته است تا نهاد خانواده دچار فروپاشی نشود. شما این را رعایت می‌کنید و نسل بعد تربیت یافته می‌شود. بعنوان مثال فضلالی محترمی که در جلسه حضور دارید: چه قانون باشد و چه نباشد سراغ یک سری مسائل نمی‌روید، چون همه‌ی ما تربیت دینی پیدا کرده‌ایم.

اگر این تربیت دینی را حذف کنید، هزار قانون هم نمی‌تواند جایگزین شود. الان پلیس آمریکا با هفت تیر مردمش را می‌کشد، توسعه‌یافته‌ترین عقلای عالم، تصمیم گرفته‌اند تا بر روی دوش پلیس‌ها دوربین بگذارند، تا ۲۴ ساعت فیلم آن‌ها بردارد، برای اینکه یک ذره مواظبت ایجاد شود تا مردم را نکشند. به روزترین قانون امنیتی در آمریکا نصب دوربین بر دوش ماموران است.^{۲۸} اخیراً هم یک نفر را کشتند، گفتند: تصادفاً دوربین هم نقص پیدا کرده است. وقتی آدم وجدان و تربیت دینی پیدا کند، دوربین احتیاج ندارد. این آیاتی که تلاوت شد - که فردا روز که کفار را به صف می‌کنند- این آیات را وقتی انسان به ذهن می‌آورد خود این آیات، خودکنترلی ایجاد می‌کند؛ تقوا ایجاد می‌کند. عیب قانون‌های مدرن این است که متکثر هستند. آموزش قانون متکثر منتفی است، پس نظم‌آور نیستند.

۳/۱/۱/۲. تناقض در قوانین مصوب دومین مشکل در نحوه‌ی قانون‌گذاری کشور

سخن دوم؛ قوانین متکثری که وضع شده‌اند، متناقض هستند. بعضی وقت‌ها که بررسی می‌کنیم، می‌بینیم: چهار قانون متناقض یا ضد هم داریم. الحمدلله در مملکت ما، هر کسی که هر کاری می‌کند، یک بند قانونی وجود دارد. این فقط مشکل ایران نیست، در غرب هم همین‌طور است. لذا یک بابی به عنوان تنقیح قوانین در دنیا باز شده است. باب تنقیح قوانین یعنی شروع به حذف قانون‌های متناقض کنیم. در ایران هم در زمان دولت هشتم پروژه تنقیح قوانین به سازمان بازرسی کل کشور واگذار شد. مگر قانون نمی‌خواستید بگذارید تا نظم ایجاد شود؟ ولی این قانون‌ها متعارض هستند، پس منشاء بی‌نظمی هستند. آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله) یک اصطلاحی به نام «قانون‌دان‌های قانون‌گریز»^{۲۹} دارند. برخی افراد می‌دانند مجلس در فلان سال چه قانونی تصویب کرده، سال بعد از آن چه تصویب کرده، دو سال بعد از آن چه تصویب کرده است؛ کار خودش را انجام می‌دهد و می‌گوید: طبق فلان بند قانون این کار را انجام دادم. فردا کار دیگری انجام می‌دهد و به بند دیگر استناد می‌کند.

۳/۱/۱/۲/۱. علت بوجود آمدن مشکل در شیوه قانون‌گذاری، عدم توجه حوزه‌های علمیه به باب نظم و قانون در دروس خارج

فقه

این مشکلات مردم و مشکلات جامعه ماست. حکومت اسلامی است و در شورای نگهبان این قوانین امضاء می‌شود. به چه دلیل؟ به دلیل اینکه در حوزه‌ها برای قانون، درس خارج فقه نمی‌گذاریم. ان‌شاءالله باید درس خارج، باب نظم و باب قانون را بگذاریم که اصلاً

^{۲۷} وصیت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) به امام حسن مجتبی (علیه‌السلام): «بدان که وفای به پیمانها و دفاع از خانواده، نشانه بزرگواری است. و روی برگرداندن، نشانه دشمنی است. بهانه‌گیری بسیار نشانه تنگ نظری است. اگر با مهربانی و خوشرویی، در بعضی موارد چیزی را از برادرت دریغ داری بهتر است از اینکه با ترشروی چیزی به او بدهی. حفظ ارتباط با خویشاوندان، نشانه بزرگواری است. هر گاه تو با خویشاوندت قطع رابطه نمایی دیگر چه کسی می‌تواند به ایجاد ارتباط با تو امیدوار باشد یا اعتماد به این ارتباط نماید؟! خودداری از معاشرت یک نوع قطع رابطه است. چون برادرت با تو قطع رابطه نماید، تو ایجاد ارتباط با او را بر خود هموار ساز و چون از تو رخ برتافت، تو با لطف و احوال‌پرسی ارتباط را برقرار ساز و چون بخل ورزید، از بخشش دریغ مدار و چون دوری گزید، تو نزدیک شو و چون سختگیری کرد، تو نرمش نشان بده و چون مرتکب خطایی شد، عذرش را بپذیر، آنسان که گویی تو بنده اویی و او ولی نعمت تو. ولی مبادا این خوشرفتاری را آنجا کنی که نباید و یا در باره آن کس که نشاید.»

منبع: تحف العقول / ترجمه حسن زاده / صفحه ۱۳۳

^{۲۸} وزارت دادگستری آمریکا ۲۰ میلیون دلار برای تجهیز لباس پلیس‌های این کشور به دوربین اختصاص داده است. «لورتا لینچ»، دادستان کل ایالات متحده در بیانیه‌ای گفته که نصب این دوربین‌ها روی لباس پلیس‌های این کشور بخشی از تلاش جامع وزارت دادگستری برای مقابله با چالش‌های قرن بیست و یکم (کشتار سیاهان بدست نیروهای پلیس) است.

منبع: خبرگزاری فردانیزوز / کد خبر: ۴۱۴۹۴۹

^{۲۹} اگر جهتگیری عدالت اجتماعی در کشور ضعیف شود، هر کاری در کشور انجام گیرد، به زیان طبقات ضعیف و عامه مردم و به سود یک عده معدود زرنگها و گردن کلفتها و دست‌وپادارها و قانوندانهای قانون‌شکن که راههای قانون را بلندند و قانون‌شکنی را هم می‌دانند، تمام خواهد شد.

منبع: بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با جمعی از فرماندهان و پرسنل نیروی انتظامی ۱۳۷۶/۴/۲

قانون چیست؟ و چگونه باید باشد؟ اگر این کارها را نکنیم، این مشکلات به وجود می‌آید. پس این دو عیب قانون‌گذاری فعلی است. اشکال اول متکثر بودن است که طبیعتاً نمی‌توان آموزش داد و وقتی مردم قانون را ندانند به آن عمل نمی‌کنند. اشکال دوم این است که متعارض هستند.

۳/۱/۱/۳. سومین اشکال به نحوه قانون‌گذاری فعلی عدم تطابق قوانین بر شرع مقدس

عیب سوم این است که این قوانین در ظاهر ضد شرع نیستند -بعنوان مثال در جمهوری اسلامی قانون نداریم که شراب فروشی آزاد شود، قبلاً این قوانین را داشتیم- ولی موافق شرع هم نیستند. بین این دو مفهوم از آسمان اول تا آسمان هفتم فاصله است. درست است که مخالف شرع قانون نمی‌گذارید ولی آیا قوانین موافق شرع هم هست یا نه؟ بعنوان مثال اگر الآن شوهر نفقه زنش را نداد، دادگاه می‌تواند او را احضار و مجبور کند تا نفقه زنش را بدهد. ظاهر این قانون خلاف شرع نیست ولی اگر به دید فنی به آن نگاه کنید می‌بینید که وقتی شوهر توسط شکایت همسرش به دادگاه احضار می‌شود، غرورش شکسته می‌شود. ممکن است نفقه را بدهد ولی این زندگی دیگر زندگی نمی‌شود. وقتی تمام زندگی با قانون حل و فصل شود، دیگر اصلاً زندگی نیست. در موارد خاصی به حکم حاکم شرع می‌شود این کار را انجام داد ولی اینکه بخواهیم عمومی کنیم، درست نیست. مثلاً شما دیر شهریه می‌گیرید، زن شما برود شکایت کند، دیگر زندگی، زندگی نیست. زندگی خانوادگی زندگی رفیق و محبت است، اینجا نباید قانون گذاشت که مجلس قانون می‌گذارد. چرا؟ چون عقلاً هستند، فقها نیستند. شما هم می‌گویید: اشکال ندارد، مخالف شرع نیست.

۳/۱/۱/۴. ضرورت تبیین و تعریف جدید از قانون برای اداره کشور

یک کار همین قانونی بود که مرحوم شیخ فضل الله^(رحمه‌الله) -که خداوند روحش را شاد کند که با خون خودش جلوی این کارها را گرفت- انجام داد. آیا ما باید به همین حد اکتفا کنیم؟ یا به سمت تعریف جدید از قانون برویم؟ اگر نرویم ۵۰٪ کار انجام شده است و مجلس نمی‌تواند برخلاف اسلام قیام و قعود کند و بگوید: من می‌توانم همه چیز را تصویب کنم. این خیلی خوب است، علمای قبل از ما اینقدر مبارزه کردند، این مقدار کار جلو رفته است ولی نباید برای مشکلات قانون‌گذاری در کشور فکری کنیم؟ یک وقتی در شهرمان دیدم ۷۰-۸۰ نفر از طلاب روایتی از پیامبر^(صلی‌الله‌علیه‌وآله) را در بالای برگه‌ای نوشته بودند و عکس بنده خدایی را هم زیر آن چسبانده بودند و اصلح اعلام کرده بودند. الان که خیلی خوب دخالت می‌کنیم می‌گوییم: فلانی خوب است یا فلانی بد است، مردم به فلانی رأی دهید. خیلی از ما هم اصلاً دخالت نمی‌کنیم، حالا هر که رأی آورد، رأی آورد و هر که رأی نیاورد، نیاورد. باید اینطور باشد؟ یا باید ما کار فکری انجام دهیم؟

۳/۱/۴/۱. تشکیل کارگروه حل مسائل کشور از ضروریات فعالیت‌های حوزه‌های علمیه

بنده به آقای مدیر محترم حوزه علمیه شما پیشنهاد می‌دهم: که یک کارگروه تشکیل دهید و سه یا چهارسال وقت بگذارید و راجع به این موضوعات صحبت کنید. خیلی زود دوران طلبگی می‌گذرد. آن روز ما بیست نفر طلبه داریم که می‌توانند بر روی این مسائل کار کنند، می‌توانند مطرح کنند.

می‌دانید چرا از مسئله قانون شروع کردم؟ چون راجع به قانون کسی بحث نمی‌کند. همه بحث در کشور این است که قانون را اجرا کنید، اگر قانون را اجرا کنید، مشکلات حل می‌شوند. من این مسئله مسلم را مدنظر قرار دادم تا متوجه شوید که بسیاری از مسلمات که ما الان در جامعه داریم، همه محل اشکال است. البته ما قبول داریم که قانون بد، بهتر از بی‌قانونی است. فعلاً همین قوانین باشد ولی به هر حال به عنوان یک سؤال فکری این است که الگوی پیشرفت اسلامی چیست؟ الگوی پیشرفت اسلامی درباره چگونگی اداره جامعه صحبت می‌کند. ما نمی‌توانیم اداره جامعه را بدست قانون‌گذاری فعلی بسپاریم. این مسائلی که مطرح کردیم، بوجود می‌آید. حتماً باید در موضوع اجتماعیات اسلام یک تعریف جدیدی از قانون ارائه دهیم. که حالا اگر یک وقتی امکانش حاصل شد، تعریف نقشه راه را از قانون خدمتتان ارائه خواهیم داد. فعلاً به بیان معایب آن اکتفاء کردم. بالاخره مسئله‌ای است؛ روی آن فکر کنید.

۳/۱/۴/۲. پاسخ به سؤالات و مسائل انقلاب با توجه به اختیارات فراوان، مطالبه انقلاب از حوزه‌های علمیه

آیت الله امام خامنه‌ای (مدظله) در سخنرانی‌ها فرمودند: «مجلس باید قانون خوب بگذارد.»^{۳۰} حال سؤال این است که قانون خوب چیست؟ این سؤال امروز عصر ماست. اختیارات دارید، امروز هر چه به اسم قانون تصویب می‌شود به نام اسلام تمام می‌شود. این اختیارات برای من و شماست؛ برای متدینین است. اگر بد عمل کنیم، به پای دین نوشته می‌شود. البته یک احتمال هم، احتمال جریان سنتی است. جریان سنتی می‌گوید: جامعه را رها کنید، حضرت بیاید.^{۳۱}

۴. راه نصرت حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) در عصر حاضر، قیام و جهاد برای حل مسائل انقلاب

اسلامی

بعضی تنبلی را جای عرفان قرار می‌دهند. نمی‌خواهند حرکت کنند، می‌گویند: اجازه دهید حضرت ولیعصر بیاید. خُب، حضرت ولیعصر بیاید که می‌خواهند دنیا را بگیرند. ما آیا نمی‌خواهیم با این سؤال و جواب‌ها مردم را یک قدم دین‌دارتر کنیم؟ به نظرم می‌توان این کار را انجام داد. یعنی چه ما بنشینیم تا حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) تشریف بیاورند؟ معنی این حرف این است که اجرای احکام را در دوران غیبت تعطیل کنیم. یعنی الان حضرت راضی هستند که احکام تعطیل شود تا خودشان تشریف آورند؟ از کدام آیه و روایت شما این را احصاء کردید؟ بالاخره باید قیام کرد تا بعضی مسائل حل شود.

۴/۱. مجموع مسائل مطرح در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی راه نصرت امام عصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه)

در مجموع می‌خواستیم این را بگوییم که ما ۸۱ مسئله در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی موجود داریم که باید به آنها پاسخ داده شود.

۴/۱/۱. مسئله شیوه قانون‌گذاری یکی از مسائل مطرح در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی

همین مسئله قانون. باز با تأکید می‌گوییم که از مسلم‌ترین مسائل عصر را بحث کردم که ظاهرش این است که هیچ‌کس در آن تردید ندارد. بعنوان مثال یکی از دعوای انتخابات قبل هم همین بحث بود که قانون در کشور اجرا نمی‌شود. اگر قانون اجرا شود، مسائل حل می‌شود. من یک قدم عقب‌تر می‌روم، به نظرم ما قانون خوب نداریم یا کم داریم. همین قوانینی که الان در کشور در حال اجراست، مصوب هفتادسال پیش است؛ بعد از جمهوری اسلامی هم هیچ تغییری پیدا نکرده است. خُب، این یک مسئله است که باید به آن فکر کنیم.

^{۳۰} . زنده بودن مجلس به این است که نشاط و تحرک و حیویت از خود نشان بدهد. مجلس اگر راکد بود، خمود بود، خروجی درست و مناسبی در بخش‌های مختلف نداشت، ناقص است. این نشانه‌ی حیات و دلیل حیات عبارت است از تحرک و نشاط. چگونه می‌شود این نشاط و تحرک را در بیرون عینیت بخشید؟ باید وظائف را درست انجام داد؛ قانون خوب. در ذیل این کلمه‌ی (قانون خوب)، ده تا، پانزده تا شاخص می‌شود معین کرد: به‌روز باشد، تکراری نباشد، معارض نداشته باشد، چه، چه، چه؛ این‌ها می‌شود قانون خوب.

منبع: بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نمایندگان مجلس نهم، ۱۳۹۱/۳/۲

^{۳۱} . اینجا می‌شود داستان بد هم تعریف کرد؟ خیلی اهل بی‌ادبی نیستیم ولی اجازه دهید داستانی تعریف کنم! می‌گویند: مرحوم شاه‌آبادی جایی نشسته بودند و درس اخلاق می‌دادند، یک میخی از در ورودی بیرون زده بود؛ آقایان که می‌آمدند، عبا یا قباشان گیر می‌کرد و پاره می‌شد. به یکی از آقایان گفتند: میخ را بکوب. بعضی از آخوندهای سنتی همین‌طور حرف می‌زدند. صحبت مرحوم آیت الله شاه‌آبادی خیلی جواب فنی است. بیایید یک درس خارج فقهی برای قانون بگذارید، بیایید این میخ را بکوبید، بیایید این مشکلات را حل کنید. آن آقا برگشت گفت: حالا اگر تقدیر باشد، این لباس پاره نمی‌شود و اگر هم تقدیر نباشد، لباس پاره می‌شود. در مقامات آیت الله شاه‌آبادی کسی بحثی ندارد، برگشتند گفتند: که این هم ادغام می‌شود و چند نکته دیگر... بگذریم.

انتقال از متن اصلی

۴/۱/۲. مسئله تربیت اسلامی و تحول در آموزش و پرورش از دیگر مسائل مطرح در نخستین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت

اسلامی

چون وقت نیست، من تیتروار مسائل را بگویم. یکی از مسائل ما این است که ما راه‌حلی برای تربیت اسلامی نداریم؛ نه اینکه ما مدرسه راه‌اندازی نمی‌کنیم، کتاب نمی‌نویسیم که تربیت چیست؟ تمام آموزش و پرورش در اختیار ماست اما هنوز یک فقیه در کشور پیدا نشده که وارد بحث شود و بگوید: من یک مدل تربیتی دارم که همه مدارس کشور را می‌توان با این مدل بازتعریف کرد. بله، ده‌تا، ده‌تا مدرسه عوض کردیم؛ چهارتا کتاب تربیتی نوشتیم؛ حالا تربیت در مقیاس ملی، یعنی آموزش و پرورش را به تعبیر رهبر معظم انقلاب تحول بنیادین دهیم، چطور این تغییر را ایجاد کنیم؟ این مسئله است. این سرفصل مسائلی است که باید به آن فکر کنیم. اگر رها کنیم، همین آموزش و پرورش فعلی است. تقریباً همه اجماع داریم که وقتی فرزندان را به آموزش و پرورش تحویل می‌دهیم بعد که تحویل می‌گیریم، اینها دین‌دارتر نمی‌شوند. من سؤال می‌کنم: علمای اسلام این را بپذیریم؟ بپذیریم آموزش و پرورش این‌طور تربیت کند؟ یا نه باید تحول بنیادین در این سیستم ایجاد شود؟ کسانی هم که دارند کار تربیتی می‌کنند، مثلاً در مسجدی خیلی فعال هستند، مثلاً یک مشاور خوبی در امور تربیتی هستند، یک برنامه خیلی خوبی راجع به مسائل تربیتی در رادیو معارف برگزار می‌کنند که باید از آنان هم تشکر کرد ولی جواب این بحث‌ها، جواب این مسئله نیست. تحول بنیادین در آموزش و پرورش یعنی طوری آموزش و پرورش را تغییر دهیم که از دل آن تربیت اسلامی بیرون بیاید. این هم یکی از مسائل ماست.^{۳۲}

۴/۱/۳. مسئله پیش‌گیری از جرم، مسئله تعادل اجتماعی و مسائل بسیار دیگر از این دست، جزء مسائل مطروحه در اولین نقشه

راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی

من پیشنهاد می‌کنم که این وصیت، توصیه و نصیحت مقام معظم رهبری را نصب‌العین قرار دهید. رهبر انقلاب فرمودند: «بروید به دنبال کارهای نشدنی. کارهایی که وقتی به ظاهرش نگاه می‌کنید، می‌گویید انجام نمی‌شود.»^{۳۳} یکی از کارهای نشدنی همین است که چند میلیون دانش‌آموز داریم، چند صد هزار معلم داریم، چند ده هزار مدرسه داریم، این‌ها را چطور تغییر و تحول دهیم تا وقتی فرزندانمان را تحویل مدارس دادیم، تربیت اسلامی در دانش‌آموزان ارتقاء پیدا کند؟ مسئله پیش‌گیری از جرم هست. مسئله تعادل

^{۳۲}. خب، شما فقهای آینده هستید. تازه حوزه بروجد رفته بودم، حاج‌آقای درس خوانده در نجف آمد و گفت: در تک‌تک پیشانی‌های شما می‌بینم که به درجه اجتهاد رسیده‌اید. خلاصه تشویق می‌کرد. حالا همین‌طور است، حاج‌آقا حرف درستی می‌زد: واقعاً این اکسیر جوانی که در اختیار شما هست با آن می‌توان کوه‌ها را جابجا کرد. همه کار می‌شود انجام داد.

انتقال از متن اصلی

^{۳۳}. یک مطلب این است که عزیزان من! علمای محترم! فضایی گرامی! طلبه‌های جوان امیدهای آینده! بدانید امروز وظیفه‌ی روحانیت مضاعف است. اگر روحانیت همیشه یک باری بر دوش داشته است - بار تفهیم، تبیین، ابلاغ؛ «آلذین یبلغون رسالات اللّٰه» - امروز این بار مضاعف است؛ چرا؟ برای دو جهت: یکی اینکه فرصت برای تبلیغ اسلام در دنیا - چه دنیای اسلام، چه دنیای غیر اسلام - به وجود آمده است، که حالا مختصراً عرض خواهم کرد. یکی هم به دلیل همین فرصت و ترس اسلام، حملات نسبت به اسلام افزایش پیدا کرده است. پس وظیفه مضاعف می‌شود. وقتی فرصت هست، وظیفه زیاد است. وقتی به خاطر این فرصت، حمله و دشمنی و تهاجم هست، باز وظیفه زیاد است. امروز شما در یک چنین وضعیتی هستید. نباید هم بترسید؛ «و یخشونه و لا یخشون احداً الا اللّٰه». از هیچ چیز نترسید، از سختی‌های راه نهراسید. نه اینکه بگوئید سختی نیست؛ چرا، سختی هست؛ اما از این سختی نترسید. به استقبال کارهای دشوار و سخت بروید. **کارهای نشدنی را انجام بدهید.** مگر در ایران نشد؟ در ایران یک کاری انجام گرفت که اگر همه‌ی تحلیلگران عالم، ساعتها، روزها و شبها می‌نشستند و قشمان را صرف می‌کردند، جز به این نتیجه نمی‌رسیدند که وقوع این کار محال است. آن کار چه بود؟ آن این بود که این کشوری که از لحاظ فرهنگی وابسته‌ی به غرب بود، از لحاظ سیاسی زیر سرپنجه‌ی اقتدار غرب بود، از لحاظ اقتصادی بازبچه‌ی غرب بود و رؤسای کشور، خودشان را مطیع گوش به فرمان ناچار در مقابل آمریکا می‌دانستند - که البته همان دستگاه محمدرضا و غیره از اینکه مجبورند حرف آنها را گوش کنند، ناراحت هم بودند؛ اما مثل نوکری بودند که از دستور اربابش ناراحت است؛ بله، ناراحت است؛ اما چشمش کور، باید انجام بدهد - کشوری که آن فرهنگش است، آن سیاستش است، آن اقتصادش است، آن مسئولینش هستند، و همه در جهت وابستگی به غرب و دوری از اسلام، ناگهان در این کشور صد و هشتاد درجه قضایا برگشت و نظامی سر کار آمد که به غرب با چشم سوءظن و در مواردی به چشم دشمنی نگاه کرد و جهت‌گیری را به سمت اسلام و تحقق اسلام قرار داد؛ یعنی تشکیل نظام جمهوری اسلامی. هر تحلیل‌گری می‌گفت این کار محال است، چنین چیزی ممکن نیست؛ اما شد، این محال اتفاق افتاد.

منبع: بیانات مقام معظم رهبری در جمع روحانیون شیعه و اهل سنت کرمانشاه ۱۳۹۰/۷/۲۰

جامعه هست. این‌ها مسائلی است که در نقشه راه وجود دارد. اگر عمری بود و توفیق داشتیم که دوباره در محضر شما گزارش دهیم، بیشتر راجع به این مسئله صحبت می‌کنیم.

۴/۲. راه نصرت حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) فهم صحیح از نظام مسائل کشور و تلاش برای حل این مسائل

جمع‌بندی کنم عرایضم را: مسئله الگوی پیشرفت اسلامی یعنی برای حضرت ولیعصر (عج‌الله‌تعالی‌فرجه) بار برداشتن. این وصیت امام حسن عسگری (علیه‌السلام) است. یک سری کارهای انجام نشده داریم. فقهای قدیم و جدید خیلی کارها انجام دادند، ولی برخی کارهای انجام نشده هم، دست امثال من و شما است. ما باید شانه‌هایمان را زیر بار این مسئولیت قرار دهیم، اول آن هم از گفتوگو آغاز می‌شود. یعنی تعدادی جلسات گفتوگو باشد - فعلاً قرار نیست کار اجرایی انجام شود - بنشینیم صحبت کنیم و ابتدا لیستی از مسائل را استخراج کنیم؛ دوستان روی برگه کاغذی یادداشت کنند که بعنوان مثال در کرمانشاه ما چه تعداد مسئله حل نشده داریم؟ حداقل ما گام اول را برداریم، بگوییم در عصر خودمان چه باید کنیم. جواب را خدا کمک می‌کند و باب اجتهاد برای برخی دوستان باز می‌شود و مسائل را می‌توانند، حل کنند.

خیلی خوشحال شدیم در حسینیه حضرت امام (رحمه‌الله) خدمت شما دوستان رسیدیم، برای من جلسه بسیار مفیدی بود. از حاج آقا هم بسیار تشکر می‌کنیم که در مسائل اجتماعی و در حل مسائل مردم، سوابق درخشانی دارند. انشالله این جلسه فتح بایی شود برای اینکه به مسئله الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت فکر کنیم.

هدیه محضر مقدس امام زمان (عج‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) صلواتی عنایت بفرمایید.

۱. علت غیبت حضرت ولیعصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه)، عدم تحمل ولایت حضرت توسط شیعیان اهل بیت ۴
- ۱/۱. یک دوره براساس مجاهدت انبیاء (علیهم‌السلام) سلف، ایجاد تحمل برای نزول وحی الهی ۴
- ۱/۲. تأویل صحیح از قرآن و روایات، مسئله اصلی دوران غیبت؛ همه ائمه اطهار (علیهم‌السلام) زحمتشان در این دوره ایجاد ظرفیت برای اجرای قرآن ۴
۲. تحمل ولایت حضرت ولیعصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) در نماز تعلیمی امام حسن عسگری (علیه‌السلام) به مردم قم ۵
- ۲/۱. فشار و سختی برای ایستادن در رکاب حضرت ولیعصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) در کلام امام حسن عسگری (علیه‌السلام) ۵
- ۲/۲. تطابق ویژگی شهدای انقلاب با بیانات امام حسن عسگری (علیه‌السلام) در مورد یاران حضرت مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) ۶
- ۲/۲/۱. ایجاد حوادث و فتنههایی مانند فتنه سال ۸۸ محصول دور شدن از اخلاق و منش شهدا ۶
- ۲/۲/۲. از بین رفتن وصف ایثار در جامعه منجر به افزایش طلاق و خودخواهی در سطح اجتماع، مسئول حوزههای علمیه ۶
۳. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به معنای چگونگی پاسخگویی به مسائل امروز جامعه بر مبنای اسلام و نیازمند پاسخگویی علما ۷
- ۳/۱. یکی از سوالات مطرح از حوزههای علمیه: شیوه قانونگذاری از دیدگاه اسلام بعنوان یکی از مسائل ۸۱ گانه مطرح در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی ۸
- ۳/۱/۱. سه اشکال عمده در نحوه قانونگذاری ضرورت ورود علما به شیوه قانونگذاری ۹
- ۳/۱/۲. تفکر غلط درباره معنای قانونگذاری دارای سابقهای طولانی از دوران مشروطه تا کنون ۹
- ۳/۱/۲/۱. حرکت شیخ فضل‌الله نوری (رحمه‌الله) علیه شیوه قانونگذاری مدرن، بعثت تبیین غلط از معنای قانون ۹
- ۳/۱/۲/۲. اختلاف مرحوم نائینی و آخوند خراسانی در موضوع قانون اساسی مشروطه زمینه ایجاد مشکلات عدیده از جمله شهادت شیخ فضل‌الله نوری ۱۰
- ۳/۱/۲/۳. نتیجه زحمات شیخ فضل‌الله نوری (رحمه‌الله) منوط شدن قانون اساسی به عدم مخالفت با شرع مقدس ۱۰
- ۳/۱/۳. اعتبار دستهای از عقلا برای اداره جامعه معنای قانون ۱۱
- ۳/۱/۱/۱. اولین عیب قانونهای مدرن متکثر بودن و حجم بسیار بالای تعداد قوانین منتشره ۱۱
- ۳/۱/۱/۱/۱. تعداد کم قوانین الهی نشان از لزوم کنترل جامعه در موارد خاص و ایجاد کنترل درونی ۱۱
- ۳/۱/۱/۲. تناقض در قوانین مصوب دومین مشکل در نحوه قانونگذاری کشور ۱۲
- ۳/۱/۱/۲/۱. علت بوجود آمدن مشکل در شیوه قانونگذاری، عدم توجه حوزههای علمیه به باب نظم و قانون در دروس خارج فقه ۱۲
- ۳/۱/۱/۳. سومین اشکال به نحوه قانونگذاری فعلی عدم تطابق قوانین بر شرع مقدس ۱۳
- ۳/۱/۴. ضرورت تبیین و تعریف جدید از قانون برای اداره کشور ۱۳
- ۳/۱/۴/۱. تشکیل کارگروه حل مسائل کشور از ضروریات فعالیتهای حوزههای علمیه ۱۳
- ۳/۱/۴/۲. پاسخ به سؤالات و مسائل انقلاب با توجه به اختیارات فراوان، مطالبه انقلاب از حوزههای علمیه ۱۴
۴. راه نصرت حضرت ولیعصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) در عصر حاضر، قیام و جهاد برای حل مسائل انقلاب اسلامی ۱۴
- ۴/۱. مجموع مسائل مطرح در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی راه نصرت امام عصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) ۱۴
- ۴/۱/۱. مسئله شیوه قانونگذاری یکی از مسائل مطرح در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی ۱۴
- ۴/۱/۲. مسئله تربیت اسلامی و تحول در آموزش و پرورش از دیگر مسائل مطرح در نخستین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی ۱۵
- ۴/۱/۳. مسئله پیشگیری از جرم، مسئله تعادل اجتماعی و مسائل بسیار دیگر از این دست، جزء مسائل مطروحه در اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی ۱۵
- ۴/۲. راه نصرت حضرت ولیعصر (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه) فهم صحیح از نظام مسائل کشور و تلاش برای حل این مسائل ۱۶

قاعده‌ی حکومت و اقتدار و قدرت‌مداری در جامعه‌ی اسلامی، با غدیر معین شد و پایه‌گذاری شد؛ اهمیت غدیر این است. اهمیت غدیر فقط این نیست که امیرالمؤمنین را معین کردند؛ این هم مهم است اما از این مهم‌تر این است که ضابطه را معین کردند، قاعده را معین کردند؛ معلوم شد که در جامعه‌ی اسلامی، حکومت سلطنتی معنا ندارد، حکومت شخصی معنا ندارد، حکومت زر و زور معنا ندارد، حکومت اشرافی معنا ندارد، حکومت تکبر بر مردم معنا ندارد، حکومت امتیازخواهی و زیاده‌خواهی و برای خود جمع کردن و افزودن معنا ندارد، حکومت شهوت‌رانی معنا ندارد؛ معلوم شد که در اسلام این جور است. این قاعده در غدیر وضع شد. وقتی این قاعده وضع شد، آن وقت «يَسْ أَلَّذِينَ كَفَرُوا مِن دِينِكُمْ»؛ دیگر دشمنها از اینکه بتوانند مسیر این دین را تغییر بدهند مأیوس میشوند؛ چون مسیر دین آن وقتی تغییر پیدا میکند که آن نقطه‌ی اصلی، آن هسته‌ی اصلی تغییر پیدا کند؛ یعنی هسته‌ی قدرت، هسته‌ی مدیریت، هسته‌ی ریاست؛ اگر تغییر پیدا کند، همه چیز تغییر میکند؛ بله، در واقعیت عملی، تغییراتی به وجود می‌آید و افرادی از قبیل خلفای بنی امیه و بنی عباس سر کار می‌آیند به عنوان اسلام، حجاج بن یوسف هم سر کار می‌آید، اما اینها دیگر ضابطه را نمیتوانند به هم بزنند. امروز اگر کسانی در دنیای اسلام؛ آنهایی که با معارف اسلامی آشنا هستند مراجعه کنند به قرآن، مراجعه کنند به ضوابطی که در قرآن برای بندگی حق و زندگی و جهت‌گیری بندگان حق - یعنی ملتها - در قرآن معین شده است، امکان ندارد به نتیجه‌ای برسند جز نتیجه‌ی امامت امیرالمؤمنین علیه السلام و آنچه دنباله‌ی او است. این ادعای ما است و میتوانیم این ادعا را کاملاً ثابت کنیم. هر کسی در دنیای اسلام، روشنفکران، متفکرین، صاحبان عقیده، کسانی که از اول با یک عقیده‌ی دیگری بار آمده‌اند، اگر قرآن را و ارزشهای قرآنی و ضوابط قرآنی را برای زندگی جوامع بشری ملاک قرار بدهند، به هیچ نتیجه‌ای نمیرسند جز اینکه کسی مثل علی بن ابی طالب علیه السلام بایستی بر جوامع اسلامی حکومت بکند؛ یعنی راه این است؛ راه، امامت است.

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اقشار مردم در روز عید غدیر در تاریخ ۱۳۹۵/۶/۳۰